

บทที่ .

บทนำ

ข้อความทั่วไป

น้ำดื่มเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอดีต คนไทยโดยทั่วไปนิยม
รองน้ำฝนเก็บไว้ใช้ดื่มและประกอบอาหาร แม้ในปัจจุบันประชาชนในชนบทส่วนมากก็ยัง
กรองน้ำฝนไว้ดื่มอย่างเดิม เพราะมีความเชื่อมั่นว่า น้ำฝนเป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์และ
เหมาะสำหรับดื่มทั้งยังมีรสดีกว่าน้ำชนิดอื่นอีกด้วย

สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ในเมืองที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่น
โอกาสที่จะรองน้ำฝนไว้ใช้ดื่มและประกอบอาหารมีน้อยลง เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่
อำนวยให้ เช่น สภาพบ้านพักอาศัยเป็นตึกแถวไม่มีหลังคาหรือรางน้ำฝนสำหรับรองน้ำ
ฝน ฝุ่นละอองและสิ่งสกปรกมีมากทำให้น้ำฝนที่อาบรองไถ่นั้นไม่สะอาดเพียงพอที่จะบริ-
โภค ประชาชนในชุมชนหรือในเมืองต้องอาศัยน้ำจากแหล่งธรรมชาติ เช่น บ่อ สระ
หนอง คลอง หรืออาศัยน้ำจากบริการสาธารณสุขของทางราชการ เป็นน้ำบริโภค
ซึ่งน้ำดังกล่าวนี้ประชาชนมีความเชื่อว่าจะไม่สะอาดบริสุทธิ์เท่ากับน้ำฝน แต่ก็ต้องใช้นะริ-
โภค เนื่องจากไม่มีทางเลือกทางอื่น

จากแนวความคิดนี้เอง ได้มีผู้เริ่มผลิตน้ำดื่มชนิดบรรจุขวดออกจำหน่ายโดย
โฆษณาให้เห็นว่าเป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์กว่าน้ำจากสาธารณสุขโลก และใช้น้ำบริโภคได้
สะดวกกว่าน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำชนิดนี้มีชื่อเรียกเป็นทางการว่า "น้ำ
บริโภคบรรจุขวด"

น้ำดื่ม ซึ่งในอดีตเป็นสิ่งของที่หาได้ง่ายไม่มีราคา และไม่มีภาชนะนำมาเป็น
สินค้านั้น ปัจจุบันนี้ในชุมชนหรือในเมืองแทบทุกเมืองก็มิได้มีผู้ลงทุนผลิตและจำหน่ายเป็นสินค้า
อุปโภคบริโภคที่มีการแข่งขันในด้านการตลาดอย่างกว้างขวาง และมีจำหน่ายแพร่หลายไป
ทุกหนทุกแห่ง จนกระทั่งกลายเป็นความนิยมและกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวที่เคย
กั้นน้ำจากธรรมชาติหรือจากสาธารณูปโภค แต่ไม่สามารถกั้นได้อีกต่อไป เนื่องจากการ
เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในชุมชนในเมือง น้ำบริโภคบรรจุขวดจึงกลายเป็นปัจจัยที่
จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับคนในเมืองอย่างเลี่ยงไม่ได้ในที่สุด

ลักษณะปัญหา

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเท
ไทย ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง และตกอยู่ในลักษณะเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คืออยู่ในภาวะที่แห้งแล้ง และขาดน้ำ ที่ตั้งของตัวจังหวัด
นครราชสีมา ได้จัดตั้งเป็นเขตการปกครองท้องถิ่นแบบ "เทศบาล" มีชื่อว่า "เทศ
บาลเมืองนครราชสีมา" พื้นที่ของเทศบาลเมืองนครราชสีมา มีขนาดประมาณ ๔ ตาราง
กิโลเมตร มีประชากรอาศัยอยู่ทั้งสิ้นตามสถิติ ประชากร เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๓
จำนวน ๔๔,๘๖๔ คน มีบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างทั้งสิ้นประมาณ ๑๔,๘๒๓ หลังคาเรือน^{*}
เทศบาลเมืองนครราชสีมาได้จัดทำบริการสาธารณูปโภค ความหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนด
ไว้ในกฎหมาย ประการหนึ่งคือ การประปาการส่งน้ำประปาของเทศบาลเมืองนครราช
สีมาไปยังบ้านเรือนราษฎร ในปัจจุบันนี้ มีสถิติที่แสดงไว้ดังนี้^๒

^{*} เทศบาลเมืองนครราชสีมา, ฝ่ายทะเบียนราษฎร, รายงานผลการปฏิบัติงาน
การทะเบียนราษฎร ประจำเดือนตุลาคม ปี ๒๕๒๓

^๒ เทศบาลเมืองนครราชสีมา, กองการประปา, สถิติประจำเดือนตุลาคม ๒๕๒๓

๑. จำนวนผู้ใช้น้ำ ๑๐,๒๓๔ ราย
๒. กำลังการผลิตน้ำ ๓๒๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
๓. ปริมาณการใช้น้ำ ๕๑๐,๕๒๐ ลูกบาศก์เมตร

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ก็เป็นชุมชนเมืองเช่นเดียวกับเขตเทศบาลอื่น ๆ และมีลักษณะเป็นชุมชนที่หนาแน่นมาก มีประชากรอยู่นอกเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก ประชาชนในเขตเทศบาลและรอบ ๆ เขตเทศบาล ได้ใช้บริการน้ำประปาของเทศบาลเป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากแหล่งน้ำดิบของการประปาเทศบาลมีอยู่ไม่มากนัก เมื่อถึงฤดูแล้งทุกปีมักจะเกิดภาวะขาดน้ำดิบในการผลิตน้ำประปาอยู่เนือง ๆ สภาพดังกล่าวนี้มีส่วนเป็นสาเหตุให้เกิดการจัดตั้งโรงงานผลิตและจำหน่าย น้ำบริโภคบรรจุขวดขึ้น ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ยิ่งอัตราความเติบโตทางวัตถุสูงขึ้น และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปยิ่งทำให้ความขาดแคลนน้ำบริโภคในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา และชุมชนโดยรอบเขตเทศบาลเมืองมีมากขึ้นตามมา การร่อนน้ำฝนไว้บริโภคมีลดน้อยลง ทำให้เกิดการขยายตลาดของน้ำบริโภคบรรจุขวดเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันมีโรงงานที่ผลิตน้ำบริโภคบรรจุขวด ออกมาจำหน่ายรวม ๕ ราย* และที่มีโรงงานผลิตในต่างจังหวัดแต่ส่งมาจำหน่ายในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาอีก ๑ ราย รวมเป็น ๖ ราย

สภาพดังกล่าว เมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรสภาพของพื้นที่สังคม เศรษฐกิจ และการบริการของเทศบาลแล้ว จึงเป็นที่น่าสนใจ และน่าทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มทางการตลาดของน้ำบริโภคบรรจุขวด ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาเป็นอย่างยิ่ง

*ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตลาดของน้ำบริโภคบรรจุขวดในเขตเทศบาลเมือง นครราชสีมา มีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ ๓ ประการดังนี้ คือ

๑. ศึกษาถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อการตัดสินใจของประชาชนในการ คัดหรือบริโภคน้ำบริโภคบรรจุขวดว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลเพียงใด
๒. ศึกษาแนวโน้มของการตลาดน้ำบริโภคบรรจุขวดในเขตเทศบาลเมือง นครราชสีมา ในสภาพการแข่งขันกันในปัจจุบัน เพื่อดูแนวโน้มในอนาคตว่า สภาพการ ตลาดจะเป็นอย่างไร
๓. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ต่อไปในอนาคต

ประโยชน์ที่จะได้รับ

จากวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยตลาดเกี่ยวกับการตลาดของน้ำบริโภคบรรจุขวด ดังกล่าวแล้ว คาดว่าจะเป็นประโยชน์ดังนี้คือ

๑. ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตลาดน้ำบริโภคบรรจุขวดตลอด จนสาเหตุต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาต่อการบริหารการตลาดน้ำบริโภคบรรจุขวด
๒. บริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำบริโภคบรรจุขวดในเขตจังหวัดนครราชสีมาและ ในที่อื่น ๆ จะได้น้ำข้อมูลที่ได้รับการวิจัยนี้ไปศึกษาและประกอบการพิจารณาปรับปรุงด้าน การตลาดและนโยบายการจำหน่ายน้ำบริโภคบรรจุขวดในโอกาสต่อไป
๓. เป็นการเสนอข้อเท็จจริงของผู้บริโภคและทัศนคติที่มีต่อน้ำบริโภคบรรจุขวด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตน และการให้ บริการต่าง ๆ เป็นการแข่งขันในค้ำกัน
๔. เป็นการกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้หลักวิชาการวิจัยการตลาด เป็นเครื่องมือประกอบการดำเนินธุรกิจทั้งในค้ำกันการจำหน่ายน้ำบริโภคบรรจุขวดและธุรกิจ อื่น

๕. เอกสารการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและประสงค์จะทำการวิจัยในรายละเอียดเรื่องนี้ต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาริชย์อยู่ภายในขอบเขตอันจะเป็นประโยชน์สูงสุดสมความมุ่งหมาย ในการวิจัยตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น จึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑. ทำการสำรวจทัศนคติของผู้นับวิโลก ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยการสุ่มตัวอย่าง ตามระเบียบวิธีการวิจัย
๒. เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการตลาดของ น้าบวิโลกบรจชวค เพียงขอบเขตของตลาดภายในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา และรอบนอกที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตเทศบาล
๓. กำหนดขอบเขตด้านการตลาด เพียงเฉพาะเพื่อหาแนวโน้มในการบวิโลกว่า จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวประกอบเรื่องนี้
๔. ทำการศึกษาวิจัย ภายในช่วงเวลาระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๒๓ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๒๔

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในการจัดทำเอกสารทางการวิจัยฉบับนี้ ใช้วิธีหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาศึกษาวิเคราะห์ และสรุป ความวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. การค้นคว้าข้อมูล เพื่อเป็นหลักและเป็นพื้นฐานในการศึกษา ได้จากข้อมูล ๒ ประเภทคือ
 - ๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ คือ
 - ๑.๑.๑ การออกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์โดยตรง ให้กลุ่มผู้นับวิโลกเป็นผู้ตอบ

- ๑.๑.๒ การสอบถามแบบสัมภาษณ์โดยตรงต่อผู้ประกอบการ
- ๑.๑.๓ การสังเกตการณ์ และการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือที่โคพบจากการสังเกตการณ์ หรือการปฏิบัติงาน การศึกษาวิจัย
- ๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากแหล่งข้อมูลนี้
 - ๑.๒.๑ เอกสารอ้างอิงประเภทหนังสือที่มีผู้แต่งหรือประพันธ์ทาง คำนวณวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 - ๑.๒.๒ เอกสารทางราชการ จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนัก- งานจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น
 - ๑.๒.๓ เอกสารประกอบการค้นคว้าวิจัยจากบริษัทห้างร้านของ เอกชน ซึ่งเป็นผู้ผลิตจำหน่ายสินค้าประเภทน้ำบริโภค บรรจุงขวด

๒. การศึกษาและการจัดระเบียบข้อมูล หลังจากที่ได้รวบรวมค้นหาในชั้นแรก ได้เพียงพอตามที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะเริ่มดำเนินการศึกษาข้อมูลที่ได้ โดยการแยกและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามลำดับ ตามขั้นตอนเพื่อเตรียมวิเคราะห์วิจัยในชั้นต่อไป ในการศึกษาและจัดระเบียบข้อมูลดังกล่าวนี้ เป็นช่วงที่ต้องใช้เวลามากกว่าขั้นตอนอื่น เนื่อง- จากคองศึกษาข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นจำนวนมากอย่างละเอียด เพื่อให้ผลที่ได้รับมีความสมบูรณ์มากที่สุดในการจัดระเบียบข้อมูลนั้น จะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละ- ชั้นควบคู่กันไปด้วย

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากจัดการศึกษาและจัดระเบียบของข้อมูลแล้ว ผู้เขียนได้ลงมือวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ และได้จัดระเบียบแล้ว การวิเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยาก และต้องใช้ความึกมมาก ข้อมูลจำนวนมากที่ได้รับ มาและได้ศึกษาจัดระเบียบแล้วจะต้องนำมาแยกและแปรให้เป็นแนวทางเดียวกัน สรุป ให้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งมีทั้งการใช้วิธีการทางสถิติ ตัวเลข และการ

อธิบายโดยใช้หลักการทฤษฎี เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นกลายเป็นประโยชน์ และสามารถบอกถึงผลที่มุ่งหมายได้ นำมาเปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์กับเป้าหมายที่ต้องการ

๔. การเสนอผลการวิเคราะห์วิจัย คือการนำเอาผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์วิจัยมาเรียบเรียงตามลำดับขั้นตอนเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า ผลที่ได้รับเป็นไปตามสมมุติฐานหรือไม่ รวมทั้งเป็นการให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป

อนึ่ง ในการศึกษาวิจัยเรื่องการกล่าวน้ำบริเวณรรจวบ ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษา เฉพาะในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา นั้น ผู้เขียนประสงค์จะเสนอผลการวิจัยเป็นเรื่องสำคัญ และไม่ไ้ประสงค์จะเสอวิธีการคำนวณในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ จึงได้นำมากล่าวในตอนี้ เพื่อความกระจ่างในการศึกษาว่า ในการสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคเพื่อนำมาสรุปหรืออภิปรายพิสูจน์สมมุติฐานใด ผลที่ได้จากการสำรวจทัศนคติ มักจะเป็นความเห็นที่วิคค่าออกมาเป็นตัวเลขใดยาก ผู้เขียนจึงได้ใช้วิธีหาค่าความเห็นเป็นอัตราร้อยละ ซึ่งปรากฏอยู่แล้วในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย